

De les pedres en fem pans

quaderndelesidees.press/de-les-pedres-en-fem-pans/

May 17, 2020

Si de música catalana generalment ja se'n parla més que no en sona, encara més de la nova música. Però això no és cap raó per deixar de parlar-ne. Encara que bona part de la societat ni se n'adoni, en les nostres contrades no s'ha deixat mai d'escriure i de fer sonar música. Bona música. Que ho recordem una vegada més no farà mal a ningú i ja no ve d'aquí.

Des de bon començament, aquí, hem tingut un panorama divers, ric i viu. Allò que ara s'etiquetaria com a eclèctic. Cada compositor ha anat fent el seu camí com ha volgut i, sobretot, com bonament ha pogut. Potser tot plegat és degut a la poca difusió que la dita música contemporània té entre nosaltres. Però el que perdem en repercussió ho guanyem en llibertat. És a dir: en altres països (i com més al nord mirem més clar ho veurem) la creació musical, sigui la d'ara o la d'abans, és una branca important de la seva escena musical i a la vegada aquesta escena musical és una part troncal de la seva cultura general i així les escoles, les estètiques i les acadèmiques, van engreixant-se i guanyant en poder d'influència. Troben fàcilment un esquelet institucional per on enramar-se i assolir la continuïtat. Per altra banda, solidificant-se, van perdent aquella frescor que tota nova creació artística hauria de posseir. A aquest punt aquí no hi arribem. Tot està més desballestat i cadascú porta la seva maleta amb les seves circumstàncies i al cap i a la fi no acaba d'haver de retre comptes de cap mena a cap casa gran. Altre cop el mateix però dit diferent: el que es perd en solidesa es guanya en llibertat.

Imatge de Montse Màrmol.

En són un exemple aquell Grup dels Vuit, o Compositors Independents de Catalunya: Eduard Toldrà, Robert Gerhard, Frederic Mompou, Manuel Blancafort, Baltasar Samper, Ricart Lamote de Grignon, Agustí Grau i Joan Gibert Camins (i hi podem afegir dos contemporanis com Jaume Pahissa i Cristòfor Taltabull per acabar-ho d'arrodonir). Més enllà de companyia, conversa i un esperit obert i plural, no compartien estèticament gaire cosa. Fent un salt en el temps fins avui, és el mateix que uneix la generació formada a l'ESMUC a la primera dècada del segle XXI i per a qui el pioner ensemble BCN216 fou cabdal en els seus inicis: Luis Codera, Núria Giménez, Raquel García-Tomàs, Carlos de Castellarnau, Fabià Santcovski...

Tots dos exemples generacionals ho són, d'exemples i generacionals, pel fet d'haver compartit un temps i un espai i un creixement paral·lel i no per compartir una estètica concreta o un projecte comú. Són generacions més antològiques que ontològiques, per dir-ho filant més prim i sonant més pedant.

Sí que hi ha una cosa, si bé dispersa, que és comuna i freqüent en la nostra música. I ho és tant parlant de la primera meitat del segle XX com dels nostres dies o com de fa trenta o quaranta anys. I aquesta cosa és la falta d'una escena musical amb continuïtat i arrelada en la societat. Això fa que els creadors hagin d'anar-se'n, sí o sí, a tombar el món per poder desenvolupar-se (o poder viure de la seva feina, senzillament i plana) i si acaben tornant, ho fan amb el sarró ple a vessar d'influències diverses d'altres indrets. Si fóssim estrets de mires i més quadrats de raonament, conclouríem que aquesta és la causa del desdibuixament endèmic de la nostra personalitat artística, però clarament no és així (ni en música ni en cap altra de les arts) sinó tot el contrari. Precisament, la capacitat d'assimilació tot mantenint un caràcter autòcton és una característica definitiva de la nostra geografia artística. Per dir-ho breu i gràfic: sobre les orquestracions de Juli Garreta o Joan Manén o de Benet Casablanca o Hèctor Parra, si bé unes són d'arrel straussiana i les altres de tremp expressionista, hi plana una lluminositat i una vivesa de colors completament original i del tot mediterrània. Així mateix en la música més especulativa (per «darmstadtiana») de Josep Maria Mestres Quadreny, la més exquisidament francesa de Joan Guinjoan, la d'inspiració orientalitzant de Ramon Humet i Josep Maria Guix o la de ressons nòrdics convertits en boirina montserratina matinal de Bernat Vivancos.

Fins aquí hem parlat només de compositors, però la música escrita és només lletra morta si no hi ha un intèrpret. Aquests darrers anys també han crescut i s'estan imposant tot un seguit de fornades d'intèrprets de gran volada guiats per un esperit d'exploració i una valentia a prova de tot tipus d'entrebancs que és capaç —i ho fa amb la convicció que dona la qualitat— de servir les noves partitures de la millor i més dedicada manera possible. I això és un aspecte clau. Potser el que més, per a la pervivència d'una música. L'abandó de les

Imatge de Montse Màrmol.

interpretacions «de tràmit» (on només es busca posar les notes a lloc) per remar amb totes les forces i presentar la nova música com el que és: música. Sembla obvi, però per arribar fins aquí molta gent ha hagut de picar molta pedra i no sempre ha rebut els aplaudiments merescuts. Només d'aquesta manera el públic (aquell altre protagonista tantes vegades ignorat o negligit en parlar de nova creació), només així, deia, el públic pot escoltar una obra amb tots els ets i uts. Dignificant la interpretació es dignifica l'obra i es dignifica el públic.

Que tot el que hem anat enumerant pugui estar passant, amb més seguretat que anys enrere, en un context més o menys estable, també és un dels símptomes positius dels nostres dies. Són diverses i plurals les iniciatives que han anat madurant, cadascuna seguint el seu propi tempo, fins a esdevenir pols de referència. Penso en les Sampler Series de L'Auditori de Barcelona (que fa honor a la idea que la «nova música» és en realitat un món de «noves músiques»), les residències de compositors al Palau de la Música Catalana (posant en relació els compositors amb artistes d'altres àmbits, entenent, i amb raó, que tota creació és un afluent d'un sol i profund riu comú), tot el que ha sembrat l'empenta d'Òpera de Butxaca i Nova Creació (que no ha deixat mai apagar la torxa, en el format que sigui, de la lírica catalana), el Festival Mixtur (que ja és tota una referència d'abast internacional), la figura del compositor de la Xarxa de Joventuts Musicals (que fa possible la circulació d'obres d'estrena més enllà del remolí centralista de Barcelona), el cicle OUT.SIDE (dedicat a les músiques més inusuals i experimentals) i tot el que gira al voltant del festival Barcelona Modern (com ara la seva important tasca pedagògica), entre d'altres iniciatives diverses i plurals, com diverses i plurals (com no pot ser d'una altra manera) són les veus dels creadors, les qualitats dels intèrprets i les orelles del públic.

***

Permeteu-me en aquest punt d'obrir el ventall. Al cap i a la fi parlar de música catalana actual és, ras i curt, parlar de música catalana i sempre és bo no deixar-nos arrossegar per les etiquetes i no fer particions. I ho faig amb el convenciment, a més, que en realitat una cosa no pot ser possible sense l'altra per allò tan gastat de «començar la casa per la teulada», i tots som conscients de la situació més aviat precària, en tots els sentits, de la música a les nostres contrades i que la feina a fer s'ha de fer en tots els fronts: de la recuperació patrimonial a la creació més radical.

Malgrat tot, em sembla a mi, és de justícia remarcar que el treball per part dels músics i el de qui els envolta mai no s'ha deixat de fer i molt ben fet, a més. On la cosa trontolla com un castell sense massa pinya són altres racons que miraré de tocar ni que sigui d'esquitllèbit en les següents propostes i idees:

És necessari fer més èmfasi en el repertori propi ja des de les escoles de música i els conservatoris. Això és: donar als alumnes l'oportunitat de tocar obres, siguin de fa cent anys o d'ahir mateix, escrites aquí tot posant-les (sense vergonya) al costat d'altres del dit «gran repertori». Només així, des de la base, podrem començar a esborrar tota la corrua de prejudicis i infravaloracions que ens llastren un desenvolupament futur.

Cal incentivar de totes totes entre les orquestres, sobretot, però també entre les agrupacions de cambra i els solistes, el lloguer i la compra de partitures dels nostres compositors. Aquest gest senzill és essencial per al manteniment de les editorials i perquè aquestes puguin apostar, amb els beneficis, per nous compositors, i així la roda va girant. Com en tot, si es fa bé, els beneficis són recíprocs. No tot ha d'aguantar-se gràcies a subvencions i és bo i sa que el mateix sector musical pugui ser autosuficient.

No s'ha de defallir en fomentar l'aparició d'enregistraments. Per molt que alguns formats ja siguin cosa del passat, l'enregistrament segueix sent un factor clau per a la promoció. No descobrim Amèrica si diem que l'enregistrament és una eina poderosa i gairebé immediata de difusió. Difusió no només de portes enfora, sinó també cap endins. A més, gràcies als enregistraments pot quedar constància del que s'ha fet i es fa en cada moment històric. Sense aquest fons, tot és aire. La matèria musical és efímera per natura (sense anar més lluny, el concert és una experiència passatgera i aquí rau gran part de la seva força) però, com tot, no s'ha d'oblidar l'altra banda de la balança: la fixació.

Ja va sent hora de bastir un cànon, si bé no definitiu (tot en art és voluble i canviant i així ha de ser), el màxim d'estable i de present possible, de la nostra música. Coneixent els fonaments és molt més fàcil d'equilibrar la teulada. La música és intrínsecament diàleg: diàleg entre notes, ritmes, colors instrumentals, seccions estructurals, entre compositor i intèrpret, intèrpret i públic..., i diàleg amb la tradició, ja sigui per seguir-la o per trencar-la. Sense una visió de la totalitat ens movem, altre cop, en el terreny de l'efímer, en el fum. Altres arts produeixen productes que es poden veure i tocar, no és així en la música. Per això l'esforç en aquest sentit ha de ser més gran en el nostre ram.

La música mateixa és el mètode a seguir. La música és un art del temps i la memòria. I la memòria cal exercitar-la. Per via de la memòria, de la repetició, podem familiaritzar-nos amb un nou so, entendre'l, gaudir-ne o rebutjar-lo, el que sigui; podem acabar fent nostra una obra escrita fa cent anys, fins i tot: per haver-la estudiat dies i dies al conservatori, per tenir-la enregistrada i poder-la reescoltar a casa, per tenir-ne la partitura... I també per poder-la trobar programada a les sales de concert no com una quota, sinó de manera natural i constant. Memòria i valentia. Decisions. Certament som

Imatge de Montse Màrmol.

una societat a la qual li costa decidir res de perdurable i aquest fet també ha definit la relació que tenim amb la nostra música passada i condiciona la nostra posició vers la present i la futura.

En resum, tant la d'abans com la d'ara i fins i tot la de demà, hem d'esforçar-nos perquè la música formi part del pa de cada dia de la nostra cultura.

Joan Magrané

Joan Magrané

Compositor. La seva obra abraça des de música per a solista i cambra fins a l'orquestra. Molt interessat per la veu, ha escrit per a cor, cançons i òpera. Precisament, el seu interès per la paraula també l'ha empès a escriure habitualment sobre música, art i literatura.

